

**Federacja na rzecz Kobiet
i Planowania Rodziny**

Raport roczny 2015

Spis treści

Rzecznictwo.....	3
Działania międzynarodowe	3
Federacja w rządowej delegacji na sesji Komisji ds. Statusu Kobiet ONZ.....	3
Inne działania.....	3
Działania krajowe	3
Petycja w sprawie dostępności ellaOne bez recepty	3
Kampania Federacji „Solidarne w zdrowiu. Bo każda kobieta ma prawo do antykoncepcji”	4
Pikieta i list przeciwko całkowitemu zakazowi aborcji.....	4
Federacja na VII Kongresie Kobiet.....	5
Inne wydarzenia – współpraca i działania regionalne.....	5
Edukacja i konferencje	5
Konferencja Federacji Pokolenie 1993.....	5
Federacja na UAM, UW i UJ.....	5
Federacja w Sejmie.....	6
Badania i monitoring.....	6
Drugi etap projektu EOG – kontrola realizacji prawa do przerywania ciąży	6
Działania prawne.....	7
Działania prawne krajowe	7
Klauzula sumienia.....	7
Prawo do sprzeciwu	7
Współpraca z Rzecznikiem Praw Obywatelskich.....	7
Wykonywanie ustawy.....	7
Zespół Pomocy Prawnej	8
Koalicja Równych Szans.....	8
Działania prawne związane z międzynarodowymi zobowiązaniami	8
Wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	8
Koalicja na rzecz CEDAW	9
UPR - Powszechny Przegląd Okresowy.....	9
Działania prawne - pomoc prawna.....	9
Telefon zaufania	9
Sprawy	10
Działania prawne międzynarodowe	10

Rada Praw Człowieka ONZ.....	10
Aktywizm.....	10
Publikacje.....	11
Media	11
Rozwój organizacyjny.....	12
Podsumowanie i plany na rok 2016	12
Zarząd w 2015 roku	13
Główni sponsorzy Federacji w 2015 roku	13

Rzecznictwo

Działania międzynarodowe

Federacja w rządowej delegacji na sesji Komisji ds. Statusu Kobiet ONZ

W dniach 9-20 marca br. odbyła się w Nowym Jorku 59. Sesja Komisji ds. Statusu Kobiet ONZ. Już po raz drugi przedstawicielki Federacji, która od wielu lat posiada status organizacji doradczej przy ECOSOC, znalazły się w składzie oficjalnej polskiej delegacji. Na czele delegacji stanęła Pełnomocniczka Rządu ds. Równego Traktowania prof. Małgorzata Fuszara. W pierwszym tygodniu naszą organizację reprezentowała jej dyrektorka Krystyna Kacpura, w drugim prawniczka Karolina Więckiewicz. W obradach jako reprezentantka trzeciego sektora wzięła także udział koordynatorka regionalnej sieci ASTRA Marta Szostak. Federacja zgłosiła na sesję swoje pisemne stanowisko. Zwróciła w nim uwagę na trudności i bariery w realizacji praw reprodukcyjnych dla dziewcząt i kobiet w Europie Środkowej i Wschodniej.

Inne działania

Przedstawicielki Federacji były zapraszane na międzynarodowe konferencje i warsztaty. Na wiosnę dyrektorka Federacji Krystyna Kacpura wzięła udział w konferencji w Brukseli z okazji 25-lecia belgijskiej ustawy dot. przerywania ciąży. Mówiła o stygmatyzacji aborcji.

15 września przedstawicielka Federacji Anka Grzywacz gościła w Berlinie na zaproszenie działaczek i działaczy organizujących kontrmanifestację wobec marszu przeciwników prawa do przerywania ciąży. Uczestniczki i uczestnicy dowiedzieli się więcej na temat praw reprodukcyjnych w Polsce oraz działań opozycji anti-choice.

Działania krajowe

Petycja w sprawie dostępności ellaOne bez recepty

Pierwszy miesiąc nowego roku upłynął nam pod znakiem dostępu do antykoncepcji. Nieoczekiwana dla wszystkich decyzja Komisji Europejskiej w sprawie udostępnienia środków do antykoncepcji doraźnej (do 120 godzin po stosunku) bez recepty wywołała konsternację w polskim rządzie oraz

ożywioną dyskusję w mediach i środowiskach akademickich. W Polsce do tej pory pacjentki musiały na szybko poszukiwać lekarza, który wypisze im receptę. Lekarze w państwowych przychodniach zaścianają się (niezgodnie z prawem) klauzulą sumienia, a niektórzy odsyłają kobiety na płatne wizyty prywatne. W Internecie kwitnie drugi obrót tabletkami sprowadzanymi z zagranicy.

Stworzona przez Federę (w odpowiedzi na doniesienia o planach wprowadzenia antykoncepcji awaryjnej do sprzedaży bez recepty w zgodzie z decyzją Komisji Europejskiej) petycja do Ministerstwa Zdrowia o jak najszybsze dopełnienie wszelkich formalności i zapewnienie swobodnego dostępu do tych środków cieszyła się dużym poparciem – w ciągu pierwszych trzech dni udało się zebrać ponad 10 tysięcy podpisów. Apel został rozesłany do Ministerstwa Zdrowia i kopie do innych urzędów oraz mediów.

Po zgodzie rządu na sprzedaż tabletek ellaOne bez recepty, Federacja zaangażowała się w działania na rzecz udostępnienia środka wszystkim kobietom bez względu na wiek. Wraz z kilkoma innymi organizacjami skierowała do Ministerstwa Zdrowia uwagi w ramach konsultacji społecznych na temat projektu Rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie wydawania z apteki produktów leczniczych i wyrobów medycznych.

Po wyborach parlamentarnych pojawiły się doniesienia, że Ministerstwo Zdrowia planuje ponownie ograniczyć a nawet zakazać dostępu do antykoncepcji awaryjnej. Federacja jako członkini Koalicji Mam Prawo Do Antykoncepcji Awaryjnej zachęcała do podpisywania petycji do Ministra Zdrowia, zawierającej apel o nieograniczanie praw kobiet i pozostawienie możliwości korzystania z antykoncepcji awaryjnej, jako leku wydawanego bez recepty.

Kampania Federacji „Solidarne w zdrowiu. Bo każda kobieta ma prawo do antykoncepcji”

W marcu Federacja zainaugurowała kampanię informacyjno – edukacyjną pt. „Solidarne w zdrowiu”, której celem jest ochrona zdrowia reprodukcyjnego. Podczas konferencji prasowej, która rozpoczęła akcję, zaproszeni goście dyskutowali nt. dostępu do antykoncepcji awaryjnej, bezpieczeństwa jej stosowania oraz powszechnych mitów związanych z jej użytkowaniem. W konferencji wzięli udział następujący goście: prof. dr hab. Magdalena Środa, Instytut Filozofii, Uniwersytet Warszawski, prof. dr hab. n. med. Violetta Skrzypulec - Plinta, ginekolożka, mec. Katarzyna Bondaryk, kancelaria adwokacka Katarzyna Bondaryk oraz organizatorki debaty: Krystyna Kacpura, Dyrektorka Federy wraz z Anką Grzywacz, koordynatorką programową i edukatorką seksualną w ramach Grupy Edukatorów Seksualnych Ponton.

21 listopada i 9 stycznia odbyły się szkolenia „Antykoncepcja w życiu kobiety” dla położnych i studentek położnictwa. Omówiliśmy medyczne i prawne aspekty dostępu do metod planowania rodziny, refundacji i klauzuli sumienia. Przeszkoliłyśmy w sumie kilkadziesiąt osób.

Pikieta i list przeciwko całkowitemu zakazowi aborcji

W Sejmie po raz kolejny dyskutowany i poddany pod głosowanie był projekt zakładający całkowity zakaz przerywania ciąży. 10 września miało miejsce pierwsze czytanie oraz głosowanie nad obywatelskim projektem Ustawy o zmianie ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży oraz niektórych innych ustaw, złożonym przez Komitet Inicjatywy Ustawodawczej „Stop Aborcji”. Projekt został odrzucony w pierwszym czytaniu. Zakładał on zakaz aborcji ze względu na wszystkie przesłanki jej dopuszczalności obowiązujące obecnie. Gdyby został przyjęty – przerywanie ciąży byłoby nielegalne. Dodatkowo skutkiem wprowadzenia ustawy byłoby ograniczenie dostępu do rzetelnej edukacji seksualnej oraz badań prenatalnych. Federacja oraz inne organizacje polskie i zagraniczne, a także osoby indywidualne, zwróciły się do posłów z apelem o odrzucenie tego projektu w pierwszym czytaniu. 9 września przed Sejmem odbyła się demonstracja osób sprzeciwiających się wprowadzeniu całkowitego zakazu aborcji. Wyraziliśmy

swój sprzeciw wobec tak restrykcyjnych przepisów i przekonanie o tym, że spowoduje on wyłącznie zepchnięcie przerywania ciąży do podziemia oraz narazi kobiety na utratę życia i zdrowia.

Federacja na VII Kongresie Kobiet

Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny była aktywna na VII Kongresie Kobiet w Warszawie. 11 września koordynatorka programowa Federacji Anka Grzywacz wzięła udział w panelu „Przed rodzicielstwem”, w którym mówiła o prawach reprodukcyjnych, szczególnie kwestii badań prenatalnych, opieki nad kobietą w ciąży i po stracie ciąży. 12 września Anka Grzywacz wzięła udział w panelu plenarnym poświęconym tzw. platformie pekińskiej, czyli ustaleniom Światowej Konferencji ds. Kobiet w Pekinie, która miała miejsce 20 lat temu. To na tej konferencji po raz pierwszy ONZ mówił o prawach reprodukcyjnych jako prawach człowieka. Federacja miała także swój panel, poświęconym prawom reprodukcyjnym. Podczas Kongresu działało także stoisko, na którym można było zasięgnąć porady i otrzymać publikacje na temat edukacji seksualnej, zdrowia i praw kobiet.

Inne wydarzenia – współpraca i działania regionalne

Federacja była w 2015 roku zapraszana i wspierała inicjatywy innych organizacji z obszaru praw kobiet, zdrowia i edukacji. W kwietniu przedstawicielka Federacji Anka Grzywacz uczestniczyła w spotkaniu inicjatywy DIALOG i w imieniu organizacji podpisała apel do władz o wdrożenie w Polsce tzw. Breast Units - zintegrowanych ośrodków leczenia raka piersi. Spotkanie zorganizowała Federacja Stowarzyszeń AMAZONKI i PARS - Polskie Amazonki - Ruch Społeczny. Promowałyśmy także materiały wypracowane w ramach projektu Fundacji „Fundusz Inicjatyw” pt. „PI – Innowacyjny model godzenie przez kobiety życia zawodowego i rodzinnego”. 16 czerwca Dyrektorka Federacji Krystyna Kacpura gościła w Białymstoku na zaproszenie Fundacji Izabeli Jarugi-Nowackiej w ramach Politycznej Akademii Kobiet. W tym roku, w związku z dwudziestą rocznicą IV Światowej Konferencji ONZ w sprawach Kobiet panelistki przyglądały się przede wszystkim temu, czy i jak Polska realizuje zobowiązania dotyczące praw kobiet i równości płci, które dobrowolnie przyjęła podpisując się pod dokumentem Konferencji „Platforma Działania”.

Edukacja i konferencje

Konferencja Federacji Pokolenie 1993

26 lutego odbyła się dyskusja Federacji „Pokolenie 1993”. Dlaczego taki tytuł spotkania? To w tym roku Sejm przyjął restrykcyjną ustawę antyaborcyjną. Osoby, które dziś wchodzą w dorosłość i mają po 20-30 lat, całe swoje życie spędziły w kraju, w którym takie tematy jak aborcja, antykoncepcja czy edukacja seksualna są uważane za tabu.

Do dyskusji, prowadzonej przez pisarkę i prezeskę Fundacji MaMa Sylwię Chutnik zaprosiłyśmy tym razem, zamiast ekspertek i ekspertów, młodych ludzi niezwiązanych zawodowo i niedziałających aktywnie w temacie praw reprodukcyjnych. Usłyszeliśmy położną, licealistów, studenta prawa, studentkę bioetyki oraz młodą kobietę, która wcześniej została mamą.

Debata „Pokolenie 1993” okazała się strzałem w dziesiątkę. Na pytanie, czy chcą liberalizacji obowiązującego w Polsce prawa, nasi rozmówcy odpowiedzieli, że tak – chcą żyć, w kraju, w którym kobiety i dziewczyny mają pełnię praw reprodukcyjnych. Cieszymy się, że swoje przekonania zamieniają w realne działania – kilkoro panelistów z własnej inicjatywy prowadzi pogadanki dla młodzieży i angażuje się w różne działania społeczne. Mamy nadzieję, że jest to początek wspólnej pracy i mobilizacji młodych z całej Polski do walki o dostęp do bezpiecznej i legalnej aborcji, refundację antykoncepcji i rzetelną edukację seksualną.

Federacja na UAM, UW i UJ

Federacja zawsze chętnie wspiera środowiska akademickie i studenckie. W styczniu miały miejsce dwa wydarzenia, na których prawniczka Federacji wystąpiła w roli ekspertki. Pierwszym z nich była

Konferencja organizowana 15 stycznia na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu przez Koło Naukowe Prawa Międzynarodowego i Dyplomacji „Inter Gentes” pod tytułem „Ewolucja standardów orzecznictwa strasburskiego. 65-lecie Konwencji”. Karolina Więckiewicz wygłosiła tam wystąpienie na temat praw reprodukcyjnych w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

26 stycznia Koło Naukowe Bioetyki Uniwersytetu Warszawskiego we współpracy z Kołem Naukowym Prawa Medycznego i Farmaceutycznego „Ius et medicina” zorganizowało spotkanie pod tytułem „Wyjście awaryjne czy coś więcej? Prawne i etyczne aspekty antykoncepcji postkoitalnej” poświęcone zagadnieniom związanym ze zmianą statusu środka antykoncepcji doraźnej „EllaOne”. W spotkaniu wzięła udział również prof. Anna Zawadzka-Łojek, która jest ekspertką prawa Unii Europejskiej. Po spotkaniu było wiele pytań do naszej prawniczki i wywiązała się ciekawa dyskusja.

5 maja na Uniwersytecie Jagiellońskim odbyła się debata „Nasciturus – prawo, medycyna, moralność” zorganizowana przez Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa, ELSA, w Krakowie. Federację na konferencji reprezentowała prawniczka Karolina Więckiewicz. Wspólnie zastanawiano się, w jakim kierunku ochrony prawnej płodu idzie legislacja polska i międzynarodowa i jakie ma to skutki. Przedstawiona została rzetelna analiza prawna oraz filozoficzna. Debata z udziałem środowisk, które reprezentują co do zasady skrajnie sprzeczne ze sobą, poglądy na tę kwestię, przebiegła spokojnie i również merytorycznie.

Federacja w Sejmie

18 lutego odbyła się w Sejmie debata z cyklu "Polska 2.0", zorganizowana przez posła Wincentego Elsnera. Tym razem tematem dyskusji była antykoncepcja awaryjna. Przedstawicielka Federacji Karolina Więckiewicz została poproszona o moderowanie spotkania. Zaproszono również eksperta - ginekologa dr Medarda Lecha.

Badania i monitoring

Drugi etap projektu EOG – kontrola realizacji prawa do przerywania ciąży

Federacja kontynuowała projekt, w którym poddaje monitoringowi instytucje zdefiniowane jako te, które mają stać na straży realizacji praw kobiet w zakresie zdrowia. Należą do nich: Rzecznik Praw Pacjenta, instytucje systemu odpowiedzialności zawodowej lekarzy, pielęgniarek i położnych oraz farmaceutów, inspektoraty farmaceutyczne, Narodowy Fundusz Zdrowia, Wojewódzkie Komisje ds. orzekania o zdarzeniach medycznych oraz sądy powszechne (w różnych zakresach cywilne i karne). Zespół projektu składa się z prawniczek będących członkiniami Zespołu Pomocy Prawnej. Kontynuowano monitoring, który potwierdził tezę z fazy wstępnej. Okazało się, że instytucje te niechętnie udzielają informacji w trybie dostępu do informacji publicznej. Te zaś, które udzieliły odpowiedzi w większości nie wykazały spraw będących w zainteresowaniu projektu. Zaś tam, gdzie wykazano sprawy, sprawiano trudność w dostępie do dokumentów.

W 2015 roku przeprowadzono monitoring procedur szpitalnych w zakresie dostępności przerywania ciąży. Szpitale zostały poproszone w trybie dostępu do informacji publicznej o informację na temat tego, jakie wymagania stawiają pacjentkom, które zgłaszają się do nich w celu legalnego przerwania ciąży. Wstępne wyniki pokazują, że szpitale unikają odpowiedzi, najczęściej zasłaniając się przepisami Ustawy oraz twierdzeniem, że nie odnotowali takich pacjentek. Jednocześnie Federacja zawnioskowała do narodowego Funduszu Zdrowia z prośbą o informację na temat zabiegów przerywania ciąży rozliczanych przez poszczególne szpitale i zdarzało się, że dane te były w znacznej rozbieżności z twierdzeniami szpitali. Jednocześnie wykazano, że szpitale nakładają na pacjentki dodatkowe wymagania, które nie są przewidziane przez obowiązujące przepisy. Monitoring jest kontynuowany a jego wyniki zostaną przedstawione w 2016 roku.

Działania prawne

Działania prawne krajowe

Klauzula sumienia

Klauzula sumienia jest jednym z najważniejszych zagadnień prawnych w pracy Federacji. Jest też jednym z elementów wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich z zakresu zdrowia reprodukcyjnego. Federacja na bieżąco monitoruje kwestie związane ze stosowaniem klauzuli sumienia przez lekarzy oraz inne wydarzenia związane z tą instytucją. W wyniku tych działań przekonanie Federacji o tym, że klauzula sumienia nie funkcjonuje prawidłowo potwierdza się regularnie.

W 2015 roku do Trybunału Konstytucyjnego wpłynął wniosek Naczelnej Rady Lekarskiej o zbadanie zgodności przepisów o klauzuli sumienia z Konstytucją. Federacja wraz z Polskim Towarzystwem Prawa Antydyskryminacyjnego sporządziły obszerną opinię prawną, która została przesłana do sędziów Trybunału. W październiku 2015 roku Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w tej sprawie. Nie podzielił części argumentacji Federacji i uznał, że niezgodne z Konstytucją jest nałożenie na lekarza obowiązku wskazywania innego lekarza (Federacja argumentowała, że nie może być to postrzegane w kategoriach naruszania wolności sumienia i wyznania). Takie rozstrzygnięcie oznacza jednak konieczność poczynienia rozwiązań w tej kwestii przez rząd – w jaki sposób zapewnić pacjentkom dostęp do informacji o możliwości uzyskania świadczenia, skoro lekarze nie mają obowiązku jej udzielać. Federacja apelowała do rządu w tej sprawie. Nie zostały podjęte żadne działania.

Prawo do sprzeciwu

Przez cały 2015 rok kontynuowane były działania monitorujące proces zmiany przepisu o prawie pacjenta do złożenia sprzeciwu wobec opinii albo orzeczenia lekarza. W lipcu 2015 roku Ministerstwo zamieściło projekt zmian w Ustawie o prawach pacjenta, także w zakresie prawa do sprzeciwu. Wiele postulatów Federacji zostało w nich zawartych (skrócenie terminu na wydanie orzeczenia przez Komisję, brak obowiązku podawania podstawy prawnej przez osobę składającą sprzeciw, możliwość reprezentowania przez pełnomocnika oraz udział w posiedzeniu a także wyraźne wskazanie, że środek ten dotyczy także odmowy wydania skierowania na badania prenatalne). Jednak zarówno z kalendarza prac, jak i rozmów z Ministerstwem Zdrowia jasno wynikało, że nie jest możliwe złożenie projektu do sejmu i procedowanie go w poprzedniej Kadencji rządu i parlamentu. Kwestia ta była podnoszona na spotkaniu organizacji członkowskich Koalicji CEDAW z Rzecznikiem Praw Obywatelskich oraz jego Zastępczynią. Szczegółowo umówiona zostanie na spotkaniu poświęconym prawom reprodukcyjnym, które odbędzie się w 2016 roku.

Współpraca z Rzecznikiem Praw Obywatelskich

Federacja nawiązała współpracę z Rzecznikiem Praw Obywatelskich. Współpraca z Biurem RPO będzie kontynuowana, także ze względu na wcześniej zbudowaną relację z jego pracownikami i pracowniczkami. Po zmianie na stanowisku Rzecznika oraz - przede wszystkim - w związku z powołaniem na stanowisko Zastępczyni RPO dr Sylwii Spurek, która jest osobą przywiązująca dużą wagę do kwestii zdrowia i praw reprodukcyjnych, współpraca ta może okazać się również owocna. Jej szczegóły zostaną omówione na spotkaniu dedykowanym wyłącznie prawom reprodukcyjnym, które odbędzie się w roku 2016. Federacja została do niego zaproszona jako wiodąca organizacja w tej problematyce.

Wykonywanie ustawy

Federacja, jak co roku, przedstawiła obszerny komentarz do sprawozdania rządu z wykonywania i o skutkach stosowania Ustawy o planowaniu rodziny. Sprawozdanie za rok 2013 zostało przedstawione Sejmowi dopiero w lipcu 2015 roku, a więc z rocznym opóźnieniem oraz w terminie, kiedy do Sejmu

powinno wpłynąć sprawozdanie za rok 2014. Swój Komentarz Federacja przedstawiła na piśmie odpowiednim instytucjom.

W sprawozdaniu rządu nie znalazły odzwierciedlenia rekomendacje Federacji, choć Federacja została wymieniona przy okazji poruszenia tematu podziemia aborcyjnego. Nadal jednak nie została przeprowadzona analiza zjawiska i innych skutków działania Ustawy, mimo wieloletniego podkreślania przez Federację, że należy to zrobić. Także, mimo apelu wystosowanego przez Federację Sejm nie zajął się sprawą przyjęcia sprawozdania przez cały 2015 rok. Obecnie na przyjęcie czekają sprawozdania za rok 2012 i 2013.

Zespół Pomocy Prawnej

Federacja rozpoczęła realizację projektu "Ogólnopolski Zespół Pomocy Prawnej na rzecz praw pacjenta". W ramach tego projektu zaktualizowano poradnik prawny (o czym była mowa powyżej) oraz wydrukowano więcej egzemplarzy Instrukcji prawnej o tym, jak postępować w przypadku zagrożenia ograniczeniami w dostępie do aborcji i antykoncepcji.

Przed wszystkim zaś przeprowadzona została ewaluacja funkcjonowania Zespołu Pomocy Prawnej, weryfikacja uczestnictwa jego członków i członkiń oraz przeprowadzona rekrutacja nowych osób, które chcą się zaangażować w działalność Zespołu. W grudniu 2015 roku odbył się pierwszy zjazd integracyjno-szkoleniowy, na którym 25 osób (już działających w Zespole oraz nowo-przyjętych) mogło się poznać oraz wzajemnie od siebie uczyć.

Powstały również materiały prawne na stronę internetową w 4 tematach: prawa reprodukcyjne, prawa pacjenta i obowiązki lekarza, krajowe środki ochrony (odpowiedzialność karna, cywilna, zawodowa, Komisje Wojewódzkie, prawo do sprzeciwu) oraz międzynarodowe środki ochrony (Rada Europy, Unia Europejska oraz system ONZ).

Koalicja Równych Szans

Federacja jest jedną z organizacji członkowskich Koalicji. Federacja angażuje się w działania prawne Koalicji, uczestniczy w dorocznych spotkaniach oraz grupach roboczych. W roku 2014 prawniczka Federacji została członkinią Rady Programowej Koalicji i kontynuowała pracę w niej przez rok 2015.

Działania prawne związane z międzynarodowymi zobowiązaniami

Wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Federacja na bieżąco monitoruje wykonywanie wyroków Trybunału w sprawach polskich (Tysiąg, R.R. oraz P. i S.). Najważniejsze rekomendacje zawarte w wyrokach dotyczą faktycznego dostępu do legalnej aborcji i badań prenatalnych (w tym uregulowania środka odwoławczego), klauzuli sumienia oraz tak zwanego „efektu mrożącego” przepisów karnych dla dostępu do legalnych zabiegów przerywania ciąży. Wykonanie żadnego z wyroków wciąż nie zostało zatwierdzone przez Komitet Ministrów Rady Europy, a zdaniem Federacji rząd polski nie podjął wystarczających działań ku temu, aby sytuacja dostępu kobiet do legalnych zabiegów się poprawiła.

Federacja po raz kolejny została zaproszona do uczestnictwa w posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu ds. ETPCz. Prawniczka Federacji nie mogła wziąć w nim udziału, a z planu spotkania zaś wynikało, że prawa reprodukcyjne podczas tego posiedzenia (miało ono miejsce już po zmianie rządu) nie będą omawiane i tak w istocie się stało. Federacja poprosiła o przekazanie pewnych treści przez inne organizacje, ale nie miały one takiej okazji ze względu na brak tego punktu w programie.

Ponadto, wraz z Center for Reproductive Rights Federacja przygotowała kolejne raporty dotyczące wykonania wyroku w sprawie R.R. przeciwko Polsce dla Komitetu Ministrów Rady Europy, które

zostały przekazane Komitetowi. Na bieżąco monitorowane są prace Komitetu. Przygotowywana jest również kolejna analiza wykonania wyroku P. i S. przeciwko Polsce.

W 2014 roku została powołana Podkomisja Sejmowa ds. wykonywania wyroków ETPCz. W roku 2015 jednak nie odbyło się posiedzenie Podkomisji poświęcone wyrokom w sprawach o prawa reprodukcyjne. Federacja na bieżąco śledziła plany prac Podkomisji, aby wziąć udział w tym posiedzeniu, na którym będą poruszane problemy związane z wykonywaniem wyroków w sprawach reprodukcyjnych. Z informacji uzyskanej z kancelarii Sejmu w drugiej połowie 2015 roku wynikało, że przed zakończeniem kadencji nie odbędzie się żadne posiedzenie. Po zmianie parlamentu Komisja nie rozpoczęła prac.

Koalicja na rzecz CEDAW

Federacja przygotowała rozdział do raportu alternatywnego w ramach procesu sprawozdawczego do Komitetu CEDAW na temat przestrzegania praw reprodukcyjnych w Polsce w kontekście dyskryminacji ze względu na płeć. Od tamtej pory Federacja jest zaangażowana w proces sprawozdawczy Polski (więcej na ten temat w poprzednim sprawozdaniu za rok 2014). Prawniczka Federacji nadal bierze czynny udział w pracach Koalicji na rzecz CEDAW, która zajmuje się monitorowaniem wdrażania zaleceń Komitetu z roku 2014. Federacja wzięła czynny udział (ekspercki) w okrągłym stole poświęconym rekomendacjom z zakresu zdrowia kobiet, których znaczna część dotyczy dostępu do aborcji i antykoncepcji. Ponadto Federacja uczestniczyła również w okrągłym stole dotyczącym zaleceń w obszarze przeciwdziałania przemocy wobec kobiet. W procesie monitoringu zaleceń Federacja przygotowała odpowiedzi do części raportu poświęconej zagadnieniom zdrowia. Bierze również czynny udział w pracach strategicznych i koncepcyjnych Koalicji.

UPR - Powszechny Przegląd Okresowy

Kontynuując swoje zaangażowanie w proces Powszechnego Przeglądu Okresowego w odniesieniu do Polski, Federacja monitoruje proces wdrażania przez Polskę rekomendacji państw-członków Rady Praw Człowieka ONZ w zakresie praw reprodukcyjnych.

Działania prawne - pomoc prawna

Telefon zaufania

W Telefonie Zaufania porady prawne udzielane są dwa razy w tygodniu (we wtorki i czwartki). Najczęściej poruszonymi tematami są te z zakresu:

- prawa cywilnego – rozwodów, rozdzielności majątkowej, podziału majątku, spadków;
- prawa rodzinnego – alimentów na dzieci oraz byłego małżonka, ustalania ojcostwa, ograniczeń we władzy rodzicielskiej;
- prawa pracy – przede wszystkim w kontekście przepisów dotyczących ochrony macierzyństwa w kodeksie pracy, ale także dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na płeć, mobbingu;
- praw pacjenta i innych przepisów prawa medycznego oraz farmaceutycznego – prawa do informacji, dokumentacji, poszanowania intymności i godności, prawa do świadczeń, błędy lekarskie, a także możliwości dochodzenia roszczeń (w sądzie oraz przed wojewódzkimi komisjami ds. orzekania o zdarzeniach medycznych), odpowiedzialność zawodowa (i inna) lekarzy, klauzula sumienia, dostęp do antykoncepcji;
- prawa karnego – w zakresie nielegalnego przerywania ciąży, przemocy seksualnej, znęcania się, stalkingu;
- przemocy domowej – możliwości uzyskania pomocy, procedura Niebieskiej Karty, kwestie dowodowe w przypadku ewentualnego postępowania karnego;
- ustawy o planowaniu rodziny – możliwości legalnego przerwania ciąży, konsekwencji prawnych określonych zachowań kobiety ciężarnej (poddanie się zabiegowi w podziemiu, za

granicą lub zakup środków farmakologicznych przez Internet itp.), obowiązków lekarzy wynikających z ustawy, prawnych możliwości dochodzenia prawa do przerwania ciąży oraz roszczeń związanych z naruszeniami w tym zakresie.

Sprawy

W 2015 roku Federacja kontynuowała prowadzenie spraw z poprzedniego roku (zapadła także decyzja o zakończeniu prowadzenia niektórych z nich) oraz rozpoczęła prowadzenie nowych spraw. Poniżej wymienione sprawy będą też kontynuowane w roku 2016.

1. sprawa wadliwej diagnostyki płodu, w wyniku której urodziło się poważnie chore dziecko,
2. sprawa nieprzeprowadzenia diagnostyki prenatalnej płodu, w wyniku czego kobieta nie dowiedziała się, że jest on obciążony wadą Zespołu Downa,
3. 2 sprawy o usunięcie macicy i przydatków kobietom bez ich zgody,
4. 2 sprawy kobiet, którym odmówiono legalnej aborcji pomimo faktu, że były w ciąży w stanie po 3 cięciach cesarskich,
5. sprawa kobiety, którą wprowadzono w błąd co do stanu jej płodu w czasie ciąży, w wyniku czego urodziła nieuleczalnie chore dziecko,
6. sprawa kobiety, której nie udzielono informacji na temat prawa do przerywania ciąży w wyniku czego długo nie mogła podjąć decyzji o aborcji, zaś kiedy ją podjęła, dostęp do zabiegu był znacznie utrudniony,
7. kobieta, której odmawiano zabiegu przerwania ciąży w kilku placówkach.

Działania prawne międzynarodowe

Rada Praw Człowieka ONZ

Federacja angażowała się w działania w Radzie Praw Człowieka ONZ w ramach Sexual Rights Initiative, nieformalnej koalicji organizacji pozarządowych pracujących w ONZ w Genewie. Przedstawicielki Federacji uczestniczą w sesjach Rady Praw Człowieka oraz spotkaniach strategicznych koalicji.

17 czerwca podczas sesji Rady Praw Człowieka w Genewie odbył się panel „Universality of Rights”, w którym wzięła udział nasza koleżanka z Federacji, Karolina Więckiewicz. Mówiła o prawach reprodukcyjnych w Europie, zagrożeniach ze strony rosnącego w siłę i wpływy fundamentalizmu, także o sytuacji kobiet w Polsce w tym zakresie. Prawniczka Federacji Karolina Więckiewicz uczestniczyła także w 30. sesji Rady Praw Człowieka ONZ w Genewie. 28 września wygłosiła w imieniu ACPD Canada, Sexual Rights Initiative oraz Federacji stanowisko dotyczące m.in. dekryminalizacji aborcji. W ramach sesji RPC odbył się także panel dotyczący dostępu do legalnej aborcji z udziałem Karoliny Więckiewicz.

Aktywizm

W marcu przedstawicielki Federacji wzięły udział w corocznej warszawskiej Manifie, która przeszła pod hasłem „Wszystkie jesteśmy u siebie”, a 13 czerwca ulicami Warszawy przeszła Parada Równości.

Byłyśmy tam jak co roku, bo prawa reprodukcyjne i seksualne nie dotyczą tylko kobiet hetero, ale także lesbijek, kobiet biseksualnych i transkobiet. Wśród postulatów Parady znalazł się dostęp do rzetelnej edukacji seksualnej.

Przez cały rok Federacja aktywnie wspierała kampanie społeczne, m.in. Dzień Działania na rzecz Bezpiecznej i Legalnej Aborcji i Światowy Dzień Antykoncepcji (z tej okazji rozprawiałyśmy się z mitami na temat antykoncepcji awaryjnej. Wysłałyśmy także do mediów list podpisany przez lekarzki i lekarzy ginekologów. Oświadczenie zostanie także przekazane do Ministra Zdrowia), 16 Dni Przeciwdziałania Przemocy ze względu na Płeć (Federacja i Grupa Ponton zaangażowały się w kampanię wirtualnie, promując grafiki zwracające uwagę na przemoc instytucjonalną, jaką jest odmawianie kobietom prawa do świadczeń zdrowia reprodukcyjnego czy edukacji seksualnej) czy Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka.

Publikacje

Federacja wydała nową broszurę na temat antykoncepcji awaryjnej. To zestaw najważniejszych informacji o działaniu i stosowaniu tych tabletek. Konsultację medyczną tekstu przygotował ginekolog doktor Medard Lech.

Ukazała się także nowa, uzupełniona i zaktualizowana wersja poradnika prawnego Federacji „Zdrowie i prawo”. Można w niej znaleźć wyczerpujące informacje na temat praw pacjentki, uprawnień lekarzy, ubezpieczeń zdrowotnych; prawa do antykoncepcji i badań prenatalnych, aborcji; opieki okołoporodowej, praw kobiet doświadczających poronienia, przestępstw seksualnych oraz świadczeń i zasiłków. Został on wydrukowany w 500 egzemplarzach i jest dystrybuowany w wersji papierowej oraz elektronicznej.

Na jesieni Krytyka Polityczna wydała polskie tłumaczenie głośnej książki Kathy Politt „Pro. Odzyskajmy prawo do aborcji”. W przygotowaniu rozdziału poświęconego Polsce brały udział przedstawicielki Federacji. 6 października w Fundacji Feminoteka odbyła się dyskusja o książce z udziałem koordynatorki programowej Federy Anki Grzywacz.

Media

W 2015 roku przedstawicielki Federacji wielokrotnie gościły w polskich mediach jako ekspertki. Gorącym tematem była dostępność antykoncepcji awaryjnej, poruszana m.in. w programie „Świat się kręci” w TVP1, radiowej Jedynce, „Tak Jest” w TVN 24 i „Wydarzeniach” Polsatu, poranku TV Puls oraz w artykule w Tygodniku „Polityka”. We wrześniu byłyśmy wielokrotnie proszone o komentarz w związku z projektem zakazu aborcji. Prawniczka Federacji Karolina Więckiewicz rozmawiała o projekcie zakazu aborcji w Radio TOK FM, w Panoramie w TVP2 również wyemitowano materiał z jej komentarzem. 9 września „Gazeta Wyborcza” pisała o naszym apelu do posłanek i posłów oraz zamieściła komentarz Krystyny Kacpury, dyrektorki Federacji na temat obywatelskiego projektu.

Komentarze ekspertek Federacji pojawiały się także m.in. w programach: Czarno na białym TVN24, tygodniku „Newsweek Polska”, Radio TOK FM

Sytuacja w Polsce wzbudzała także zainteresowanie mediów zagranicznych. W styczniu na portalu Al Jazeera ukazał się artykuł Marty Kasztelan o polskim podziemiu aborcyjnym z komentarzem prawniczki Federy Karoliny Więckiewicz. Federa została zaproszona przez BBC do udziału w ogólnoswiatowej debacie kobiet 100 Women. Uczestniczyłyśmy w specjalnym czacie na żywo, pośród 100 organizacji z 50 krajów całego świata. Tematy rozmów dotyczyły przywództwa kobiet, stereotypów na temat kobiecej urody oraz kobiet w relacjach.

Rozwój organizacyjny

W 2015 roku Federacja działała w niezmiennym, stabilnym sześciuosobowym zespole. Pod koniec roku do zespołu dołączyła nowa członkini Natalia Broniarczyk, która będzie odpowiedzialna za komunikację wewnętrzną i zewnętrzną oraz podtrzymywanie kontaktu ze środowiskiem zwolenniczek i zwolenników i organizacji pozarządowych. To ważny krok w rozwoju organizacyjnym Federacji, gdyż do tej pory zadania komunikacyjne podzielone były pomiędzy poszczególne pracowniczki, co przyczyniało się do ich mniejszej spójności.

W 2015 roku powstała nowa strona tematyczna w ramach kampanii „Solidarne w zdrowiu”. Na stronie będą treści edukacyjne, porady i możliwości skorzystania ze szkoleń związanych z tematyką zdrowia reprodukcyjnego kobiet. Pierwszym tematem kampanii jest antykoncepcja i metody planowania rodziny.

Kontynuowane były także prace nad rewitalizacją przestrzeni biurowej. Przeprowadzono remont kuchni i pokoju porad oraz skatalogowano zawartość biblioteki Federacji.

Podsumowanie i plany na rok 2016

Rok 2015 był kolejnym bardzo aktywnym rokiem dla Federacji. Byłyśmy aktywne na wszystkich polach – międzynarodowym i krajowym, prowadziłyśmy rzecznictwo, działania edukacyjne, prawne i poradnictwo. Pod wpływem udziału w projekcie Sieci Obywatelskiej Watchdog, poświęconemu pozyskiwaniu zwolenników, Federacja zdecydowała się na realizację nowej kampanii Solidarne w zdrowiu, której celem jest m.in. ożywienie i nawiązanie nowych kontaktów ze środowiskiem medycznym i przyszłymi lekarzami/lekarkami i położnymi.

Miniony rok był także rokiem trudnym, ze względu na wzrost tendencji i aktywności grup anti-choice oraz zmianę władzy. 25 października Polska się zmieniła. Zmienił się nie tylko krajobraz polityczny na kolejne cztery, a może więcej lat. Społeczeństwo polskie, a przynajmniej ta połowa, która zdecydowała się pójść do urn wyborczych, dało wyraźny sygnał, że ideały takie jak wolności obywatelskie, prawa człowieka, europejskie i międzynarodowe standardy, równość kobiet i mężczyzn, tolerancja nie są dla nich istotne. Zwycięstwo skrajnie prawicowej, skrajnie konserwatywnej i zamkniętej na świat partii i bardzo dobre wyniki ugrupowań populistycznych, sympatyzujących z fundamentalistami katolickimi i narodowcami, oznacza dalszą polaryzację naszego społeczeństwa, w którym wszystko już i tak jest czarne lub białe. Media tylko wspierają te podziały, poprzez nieprofesjonalny dobór rozmówców do programów publicystycznych i pogoń za sensacją zamiast za merytoryką. Martwi również zwrot na prawo młodych wyborców, którzy zdają się preferować „rządy silnej ręki” i wierzą w obietnice populistów.

Brak partii lewicowych i postępowych w Sejmie wzbudza nasz niepokój. Czy partia PiS, która na pierwszych stronach swojego programu ma wypisane hasła „ochrony życia”, zacznie swoje rządy od zamachu na nasze – i tak znacznie ograniczone – prawa reprodukcyjne? Czy aby przypadkiem się hierarchom Kościoła Katolickiego, zdecyduje się postawić na szali życie i godność swoich obywaterek i całkowicie zakazać aborcji? A co z dostępem do nowoczesnej antykoncepcji?

Organizacje pozarządowe, w tym Federacja, będą uważnie patrzyły władzy na ręce i interweniowały, gdy łamane będą nasze podstawowe prawa. Będziemy, tak jak zawsze, stać po stronie kobiet. Konieczna jest wzmożona praca, aby podnieść świadomość społeczną na temat zdrowia i praw reprodukcyjnych, które należą do podstawowych praw człowieka i są warunkiem osiągnięcia równości płci. Potrzebna jest też edukacja zarówno młodzieży jak i dorosłych, mediów i personelu medycznego. Tendencje konserwatywne i ograniczanie praw kobiet to nie tylko fenomen Polski – podobne zjawiska uwidoczniły się w wielu krajach naszego regionu. Wspólnie z partnerami z Europy

Środkowej i Wschodniej będziemy zastanawiać się nad nową strategią działań w tak trudnym politycznie kontekście.

Rok 2016 upłynie nam pod znakiem obchodów 25-lecia naszej organizacji. Planujemy szereg spotkań, konferencji i uroczystości związanych z tą ważną rocznicą. W związku z zapowiedziami ograniczania praw reprodukcyjnych, będziemy podejmowały działania przeciwko próbom zaostrzenia ustawy antyaborcyjnej, ograniczania dostępu do antykoncepcji czy edukacji seksualnej.

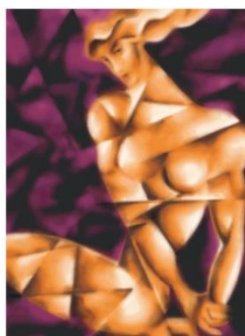
Zarząd w 2015 roku

Zarząd Federacji na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny uczestniczył aktywnie w działalności Federacji. Odbłyły się 4 posiedzenia Zarządu, na których omawiano działalność programową, sprawy finansowe oraz strukturę organizacyjną Federacji. Podczas posiedzeń dyskutowano także nad bieżącymi wydarzeniami politycznymi w związku z wyborami parlamentarnymi oraz powołaniem nowego rządu. Zarząd zwrócił uwagę na potencjalne zagrożenia dot. realizacji praw kobiet, szczególnie w odniesieniu do zdrowia reprodukcyjnego. Opracowano program działania i reagowania dostosowany do obecnych możliwości politycznych. Członkinie Zarządu reprezentowały Federację podczas wielu spotkań, konferencji i seminariów.

Główni sponsorzy Federacji w 2015 roku

1. Fundusze EOG (środki Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego)
2. Global Fund for Women
3. Fundacja Mama Cash
4. Open Society Foundations
5. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO)
6. Stowarzyszenie Sieć obywatelska - Watchdog Polska (z funduszu CEE Trust)
7. Center for Reproductive Rights

F

Federacja
na rzecz
Kobiet
i Planowania
Rodziny

www.federa.org.pl

Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny

ul. Nowolipie 13/15

00-150 Warszawa

tel. 22 635 93 92

web: www.federa.org.pl

e-mail: federacja@federa.org.pl

Facebook/Twitter: [@federapl](https://www.facebook.com/federapl)